

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,

a hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve. 8 frt

Félévre 4 »

Negyedévre 2 »

Egyes szám ára 16 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

Olvasóinkhoz.

Lapunk fennállásának évi fordulója lesz október hóban.

Egy hosszú esztendő múlt el, mióta e lapot megalapítottuk, egy esztendő, tele fáradsággal, küzdelemmel, keserőséggel és csalódással.

Multunk a magyar zsidóság egy évi szenvedésének története.

De mi nem csüggedünk.

Folytatni fogjuk a megkezdett munkát a szabadság és jogegyenlőség nagy elvei nevében, férfiasan és lankadhatlan erővel.

A magyar zsidóságot már nagyobb viharok fenyegették, de az igazság mindig erősebb volt a lelketlen bujtogatásnál.

Felkérjük hitrokonainkat, hogy bennünket a nagy védelmi munkában tovább is támogassanak.

A sajtó hatalma a közönség pártfogásában rejlik; minél nagyobb egy lapnak olvasóköre, annál biztosabban számíthat azon célok elérésére, melyeket zászlójára tűzött.

A hitközségek és egyesekhez fordulunk egyaránt. Tegyétek lehetővé, hogy lapunk minél szélesebb körökbe jusson el felvilágosítást adandó a magyar zsidóság valódi szelleme és hazafisága felől.

Az Egyenlőség mint magyar zsidófelekezeti lap kötelességének tartja a zsidó felekezet belügyi visszáságainak megszüntetésére közreműködni. Eddig kultamadások akadályozták meg bennünket minden törekvésünkben, mely a magyar zsidóság felekezeti autonómiájának kivívására vezetett volna.

Kénytelenek voltunk ebbeli teendőinket jobb időre elhalasztani. Vajha ez idő nem sokára ránk virradna, hogy a béke munkáját mielőbb megkezdhessük!

Az »Egyenlőség« szerkesztősége.

*

Azon t, előfizetők számára, kiknek előfizetésük lejárt, lapunk e heti számához postautalványokat mellékelünk. Kérjük a t, előfizetőket megrendeléseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldése iránt tájékozva legyünk.

Lapunk előfizetési ára:

egész évre 8 frt.

fél évre 4 »

negyed évre 2 »

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. fürdő-utca 4. sz.) küldendők.

A kiadóhivatal.

Bizonyos beszámolók figyelmébe.

Háromféle kategóriája van az antisemitizmusnak. Vannak, kik felkapták e szót, csupán azért, hogy legyenek valami, hogy e czimen szerepelhessenek a sajtóban, a szószéken, a kocsmában és az utcán és ezek a mozgalom veszedelmesebb elemei; vannak továbbá,

kik meggondolatlanul majmolják e szájhősöket és akik világfájdalmukat egyes beszajkózott antisemita frázisokkal csillapítják, ezek a kevésbé veszedelmesek; és vannak végre az ugynevezett theoretikusok, kik mindenféle tudományos mázzal szépitgetik az antisemitizmus embertelenségét és majd az agrárkérdés, majd a mozgó tőke, majd a kereskedelem és ipar-szabadság elleni don kisoteriák ürügye alatt ugyanazt teszik, a mit a többi tudatlan antisemita: előkészítik az általános forradalmat.

Ez utobbi kategóriához tartozók a legveszedelmesebbek. A ki az antisemita mozgalom fejlődését, főleg hazánkban, figyelemmel kísérte, annak lehetetlen tagadnia azt a tényt, hogy a mozgalom olyan elemektől indult ki, melyek más országokban és más politikai és társadalmi viszonyok közt a forradalom véresszájú apostolai szoktak lenni. Tönkrement egyének, kiknek már nincs veszteni valójuk, vagy a kiknek veszteni valójuk soha nem is volt s hajlandók minden eszközt megragadni a reájuk nézve nyomasztó helyzet megváltoztatására. Ezek az elemek semmitől sem riadnak vissza. Ez a dolog természetében rejlik. Muszkaországban dynamittal dolgozik a nihilizmus gyilkos karja, Németországban pedig ólomgolyóval támadt a szocializmus Vilmos császár életére. Nálunk, hol nem volt nihilizmus, sem szocializmus, egyszerre keletkezett valami, ami szemérmetesebb a nihilizmusnál, de a minnek végcélja azonos Bakunin céljaival és ez a valami: az antisemitizmus.

A nagy közönség, a birtokos osztály eleinte rossz szemmel és bizalmatlanul nézte e hivatlan vendéget. Idegen volt előtte, nem tudta senki hová sorozza, minek kvalifikálja, nem ismerték lényegét és úgy bántak vele mint minden toladóval: ignorálták. És ez volt az antisemitizmus első sikere. Ez adta meg az irányt, melyben haladjon; az illetékes politikai körök eme gondatlanságában rejlett a biztosíték arra, hogy az aknamunkát háborítlanul folytathatja. S a következők mutatják, hogy nem tévedt. Mint a csöndes tóba dobott kő, egyre nagyobb hullámokat vert az antisemita frázis, míg lassankint egy egész országot büvkörébe nyaldosott.

Azelőtt egyféle antisemiták voltak, most már háromfélék vannak; eleinte az antisemitizmus egy ember ürügye volt a szereplésre és boszuállásra, most egy nagy tömeg fegyverévé vált a társadalmi rend felforgatására; eleinte a zsidó tajt támadták meg, most a zsidó vagyont; eleinte frázis volt, most rablás.

Ezt igen sok antisemita nem szereti bevallani, de tudni mindnki nagyon jól tudja, a ki „zsidókérdést” megoldani akar. Ha ezeknek az uraknak csakugyan tiszta szándékuk volna nem csinálnának lengyel zsidó kaftánokból és orthodox hajtincsekből zsidókérdést, hanem biznák magukra a zsidókra a reformkérdések meg-

oldását. Annak a felsővidéki tót vagy a délvidéki oláh és szerb parasztnak öltözeté sokkal czifrább, de azért még senkinek sem jutott még eszébe, hogy ebből oláh, szerb vagy tótkérdést faragjon.

Nem is az öltözet szabása, sem a lengő pájész képezi a szálkát, hanem annak az egy néhány gazdag zsidónak a vagyona, melyet agrárkérdés, mozgó tőke s egyéb tudományos czim alatt megtámadni akarnak.

S sajnos, hogy olyan férfiak, kiknek az volna a hivatásuk, hogy a birtokos osztály támaszai legyenek a szellemi és anyagi proletárság merényletei ellen, hogy ezek az urak is oly meggondolatlanul hangoztatják azokat a téveszméket, melyeket az antisemita nihilismus a ponyván hirdet.

Ha Istóczy kijelenti, hogy ő csak törvényes uton, erőszak alkalmazása nélkül akarja megoldani azt, mit ő zsidókérdésnek nevez, akkor ez merő humbug, ravasz képmutatás, melynek első sorban az a célja, hogy a kormányt lefegyverezze, olyannak tüntetvén fel a mozgalmat, mely a törvényes korlátokat soha átlépni nem akarja; de másrészt a jobb elemek megnyerését is czélozza, mert jól tudja hogy ezek a fosztogatásra nem szövetkeznek vele.

Igy dupiroz Istóczy már évek óta kormányt és közönséget egyaránt és eredmény gyanánt ott vannak a zalamegyei események.

A kormányelnök, most már tisztán átlát az Istóczyismus szitáján, de bizonyos országgyűlési képviselők még most sem ismerik a helyzetet, mert ha ismernék a mozgalom végcéljait, nem beszélnének zsidókérdésről, hanem megneveznék azt, amit zsidókérdésnek tartanak, az igazi nevével: forradalmi ürügynek.

Pedig az ország méltán elvárhatná, hogy azok, kiket a nép bizalmával kitüntetett, egy kicsit saját eszüikkel is gondolkozzanak és ne merítsék összes politikai és közgazdasági tudományukat a Függetlenség című szennylap hasábjából.

Protestánsok és zsidók.

Az emberiség életében, vagy egy nemzet kebelén belől tapasztaljuk, hogy mily nehezen válik egy eszme, egy ige

testté, mily hosszan küzd valamely kiváncsolom az ellentétes körülményekkel, mielőtt érvényre jut. A civilizáció előrehaladottabb korszakában látjuk, hogy egyes eszméknek még akkor is kell küzdeniök társadalmi akadályok ellen, midőn már az ország törvényeiben testté lőnek.

A történelemből tudjuk, hogy a protestánsok társadalmi állása a XVII-dik században igen hasonlított a zsidóságnak nálunk elfoglalt jelen állásával és látjuk, hogy a protestánsok jogát, bár számtalan törvényezikk biztosítá, mégis „eme törvény sokféle magyarázatnak volt kitéve“. A mult század elején némelyek ép úgy akartak ismét »protestáns kérdést« fölmelegíteni, »mint most ujabban igyekeznének a semmiből zsidókérdést« alkotni — látjuk, hogy a »protestánsok a törvények szerint birták a teljes polgári jogot«, de a közhivatalokból kizárta a szűz Máriát és szenteket felsoroló esküforma. Ma a zsidóknak az 1867. XVII. t. cz. teljes egyenjogositás, biztosít, de kizárja őket, ha nem is az esküforma de azon szellemtől áthatott ellenszenv s előitélete, kiknek ősei a mult század elején a főntebb említett eskümintá megállapítása és fõntartásával, a protestánsokat kizárták. A zsidók iskolái megszoritása egyik jelszava volt a mai antisemitáknak, mint annak idején a protestáns iskolák turbálása jelszava volt a mai antisemiták elődeinek. Nemcsak a vallásos, hanem a politikai gyanu is tartotta távol a protestáns nemeseiket az udvartól, és ma bármily társadalmi állás illesse meg a művelt zsidót, helye az őt megillető fensőbb körökben biztosítva nincs. A kiköltözés eszméje terjedt akkor mint ma, annyira, hogy az akkori kormány rendeletet is adott ki ellene. Ma látjuk, hogy felső Magyarországból, a zsidó lakosok nagy számmal vándorolnak ki. A solidaritás, egyik legfontosabb szülő oka volt a protestánsok zaklatásának; mégis erős akadály volt telyes elnyomásuknak, — a mai zsidóságnak is ép solidaritását vetik szemére, de a zsidók jól tudják, hogy e nélkül hamar elnyomnák a legszebb emberi jogot, a lelkiismereti szabadságot. A protestánsok mellett felszóllalt Anglia, Hollandia és Poroszország, a zsidók mellett ma a hetedik nagyhatalom, az összes europai művelt sajtó s a nemzetek művelt közvéleménye. Bár sok törvény szabadnak nyilvánítja a vallásyakkorlatát, mégis üldözik és fogsággal büntetik a kath. vallástól elszakadót, s bár egyenlőséget biztosít a bevett vallásfelekezeteknek a törvény, de zsidóvá lenni nálunk még sem lehet, a keresztény és zsidó közti házasság ember- és észjogi lehetőségét még ma sem mondták ki. »A n e m e s i t á r s a d a l o m,

TÁRCSA.

Egyenjogositás nálunk és másol.

XXVIII.

Leitner budapesti ember, ki tibeti, kurdisztani sat. utazásai-
val, ásatásaival, nyelvtudományi munkáival, melyek őt egy Atkoli
magaslatára emelék, habár más nyelvek terén. Ő is ama nagyszámu
magyar zsidók közé tartozik hányat emlitemm ilyentesak czikke-
imben is, kiknek ama nem épen szerencsétlennek mondható gon-
dolatuk akad, hogy ifjukorukban elhagyják hazájukat s kik
később mégis a m a g y a r névnek szereztek dicsőséget a vilá-
gon (a mit persze most hazájuk itthon furesa módon hálál meg.)
A Hings Collegen kezdte tanári működését Londonban, majd
az angol kormány költségén Tibetbe s Indiába küldetvén, ott
maradt s a most virágzó P a n g a u b t u d o m á n y o s e g y e t e m e t
szervezte, Lahoreban, melynek r e k t o r a lett. Leitner,
ki érdemei miatt Ferencz József király által lovagi rangra
emeltetett, ez idő szerint az indiai kormány közoktatási mi-
nisteriumának egyik tanácsosa s az angol tudós világ
legelső ezlebrításai közé tartozik. Ázsiai múkincesi (régisé-
gek, drágakövek, ind szarkophagok sat.) melyeket 1873-ban
a bécsi, majd 1876-ban a párizsi vilákiállításon állított ki, a
tudós világ bámulatát vonták magukra. Hirneves hazánkfia
pár évvel ezelőtt távoli új hazájából idejött Budapestre, ro-
konai látogatására, s akkor a magyar és német képes hetila-
pok Budapesten és Bécsben arczképét és bővebb életrajzát
közölték.

Nem volna illendő, ha Indiát elhagynám anélkül, hogy
egy ottani bőkezűségénél és áldozatkészségénél fogva a
legnagyobb népszerűségnek örvendő angol-zsidó családról meg
nem emlékezném: ezek a Sassoon-ék B o m b a y b a n. Igy
e család egyik tagja Sassoon Dávid, annyi százezreket köl-
tött jótékony és közművelődési czélokra (felekezeti különbség
nélkül), hogy neve méltán oda tehető azon számos zsidó Mae-
cenások nevei mellé, kiket czikkeimben már emlitemm, a
Poljakoff, Ottolenghi, Heine, Worms, Montefiore, Samama,
Rothschild s a többiekkel egy sorban. De nem ezért emlitem
én mindezt, hanem azért, mert, midőn ez a Sassoon Dá-
vid 1814-ben meghalt, Bombay városa (az ottani zsidó község
összesen alig áll 4—500 lélekből) elhatározta, hogy a nemes
emberbarát emlékének megörökítésére 200,000 frt költségen
külön csarnokot épít, s ebben felállítja Dávid Sassoon
szobrát. Az elhunyt fiát a királynő nemsokára örökös ba-
roneti rangra emelte. A család jelenleg Londonban él, s a
mostani családfő Sassoon Albert baronet, ki a maga pénzé-
ből 100,000 frtnyi költséggel impozáns szobrot emelt Bombay-
ban a w a l e s i herezegnek, annak emlékére, hogy ez több
évvel ezelőtt mint régi idők óta, az első angol trónörökös a
baronet szülőtőldjét, Indiát meglátogatta.

Mellözve több, még szintén Ázsiára vonatkozó adatot
(melyeket önálló munkámban szintén föl fogok hozni) még
csak annyit jegyzek meg A f r i k á r ó l, hogy ott különösen
E g y p t o m b a n és a J ó r e m é n y s é g fokán találni sok ér-
dekes s jellemző példát. Igy Egyiptomnak i g a z s á g ü g y m i n i s z t e r e
s főpecsétőre a spanyol zsidó eredetű M o n d o l f o b e y volt Ismael pasa, a jelenlegi khedive elődje

mely Pázmány és Eszterházy ezimei után indul helyre igyekszik állítani a régi vallás kizárólagos jogát; a mai gentry pedig az 1847-ben semmivé tett conservatívek eszméi után indulna, helyreállítani szeretné az 1848 előtti állapotoknak, a régi nemesi előjogok kizárólagos uralmát. Számtalan hasonló eseteket lehetne fölidézni azon számtalan apró boszantások és ingerlések közül, melyekkel a 17-ik században a protestánsokat illettek és a melyek egész az utolsó vonásig hasonlítanak az antisemita heccekhez. Csak egy különbség van a két helyzet között, hogy t. i. a 17-ik század protestáns kérdését a philosophiai szellemtől halálos döfést szenvedett vallási türelmetlenség, s a sötét századok buta dölyfének végmaradványa okozta, ma azonban azok bántják a zsidókat, kik a philosophiai szellemre igyekeznek haláldöfést mérni, hogy visszaállithassák a vallási türelmetlenséget s a sötét századok rabló lovagkorát. Kérdezzünk meg minden protestánst, ki ismeri egyháza történelmét, hogy nem úgy volt ez a múlt században? Fájdalom, még egy század kell, hogy a zsidók is azt mondassák, mikép voltak idők, midőn üldöztünk hitünkért, sőt a középkor sötétségének a XIX-dik század végeig kinyuló árnya a civilizáció századában is kísértett. A protestánsok még nem feledték és ismerik az üldözés fájdalmait. S e részvétnak magasztos kifejezést adott e héten a protestáns egyház egyik főpapja elítélve és kárhóztatva az inquisitio átkos működését a faji s felekezeti gyűlölet konkolyát hintette az általános felebaráti szeretet közé.

Erősen hangsúlyozta az érdemes főpap, hogy az antisemita mosgalom a protestáns gyülekezeteket nem mótelyezte meg, — hogy hitsorsosink józan s ezen természetes eszének biztos irányt jelölő világát a felkorbácsolt szenvedélyek vihara sehoh sem olthatta ki s így nem is ragadtattak oly nemtelen tettekre, melyek az emberiség alaptörvényeivel ellenkeznek. Furesza világát is vetett volna a protestánsokra, ha most azokra emelnének kezet, kikkel nem is oly rég nagyon is közös sorsban részesültek, kiknek eléit nagyon gyakran együtt huzoltatta a zsidókkal együtt a máglyára a most újra fellobbanni készülő inquisitio; soha sem lehet, hogy a protestantismus elfeledje történelmét s kezet fogjon egykori hohéraival. Egy protestáns állam, a kis Holland hirdette először a szellem világát, a sajtó, a lelkiismeret szabadságát, a kis Holland fogadta be a Spanyolországból kiűzött zsidókat, a protestáns Holland védszárnyai alatt fejtette Spinoza Baruch örök időkre terjedő theoriáit. Mig egy oldalrol az üldözött zsidókat védte, kinyujtá hatalmas

idejében. Mondolfo bey, orthodox izraelita, az olaszországi Mondolfokkal és Morpurgókkal rokonságban állt. A volt miniszter egyik leánya Morpurgo de Álma lovag és mai trieszti belga főkonzul neje. Hogy a jelenlegi egyiptomi kormányban is látunk zsidó vallású államférfiut, még pedig Blum pasát, mint pénzügyminiszteri államtitkár, azt hiszem, kevesen vannak, kik nem tudnák, mert Blum pasa csak pár évvel ezelőtt pesti kereskedő volt. Ime már ismét újabb példa arra, mennyire viszik tehetséges magyar zsidók, ha az a szerencsés gondolatuk akad, hogy ifju korukban itt bagyják hazájukat. Hogy pedig daczára a nagy távolságnak, térben és időben még ezek sem feledkeznek meg hazájukról és magyarságukról (a boldogok, ők szívvvel, lélekkel tehetik ezt ma is, minékünk itthon félig-meddig tolokodásnak kezdik venni magyarságunkat és bizony mondhatom, tolokodásra még minden zsidónak nincs kedve), azt többek között elmondja báró Pongrácz Emil is, nemrég újból megjelent keleti utazási munkájában, a hol említi, hogy midőn Cairón tartozkodása alatt hazánkfia, Blum bey az egyiptomi magyar államtitkár szép palotájában hivatalos volt, szinte egy új Magyarországot talált ott a Nilus partján. Az államtitkár leánykája a legzamatosabban fecsegett s danolt magyarul s az egész családban magyar nyelv és magyar szakácsok divnak még ma is. Ezt mind nem mi mondjuk, hanem báró Pongrácz Emil.

Egyiptomot nem szeretném elhagyni, mielőtt két nemrég elköltözött nagynevű és jeles hitsorsosunkról megemlékezném: a báró Menase Leviről és a bőkezű s vendégszerető alexandriai Cattani beyről.

karját az üldözött protestánsok védelmére is. Rujter hollandi admirál ügyi szabadták ki a Nápolyban gályarabságra ítelt protestáns papokat, — hollandi iskolákban nyertek a protestáns papok képezést, innen hozták hazánkba a szabad szellemet, hollandi pénz támogatta a szükölködő protestáns iskolákat és egyházakat.

Végtelenig lehetne e láncolatot vinni, de ez túlmenne a czélon. — A XIX-dik század megtermette a szabadságot — a protestánsokat ma már nem üldözik, ma már a társadalmi, mint a politikai téren kivívták a végleges álláspontot, de hogv hűk maradtak hagyományaikhoz, semmi sem bizonyítja jobban, mint Tisza Kálmán a kormányelnök, Kozma Sándor főügyész, Jókai Mór és Csernatony műküdesei, tettei és szavai, hogy a prot. szellem jövöben is hű lesz multjához, arról kellő garantia, hogy oly egyházi férfai vannak, kik semmitől vissza nem riadva. készek ma is nápolyi gályát szenvedett őseik példait követni.

Dr. Horváth Iván.

Szegény nép!

Nagy bolondnak tartják azt a szegény népet. Azt mondják rá az urak, hogy buta paraszt. Ez onnan van, mert a nép emberei mindent elhisznek, a mit kabátos naplopók hazudnak. A legvalószínűtlenebb dolgokban sem kételkednek, ha uri ripök mondja, sőt a legnagyobb gyűlöletre is képesek felgerjedni, ha tanult gazember parancsolja.

Zalamegyében szerte azt beszélük a nép közt, hogy felséges királyunk fia ott járt volna kegyelmet ígérni azoknak, kik a zsidókat kirabolják. És ezt a képtelen hazugságot is elhitték.

Elhitték, mert a fővárosból egyenesen erre a czélra lerándult, vagy állandóan a vidéken tartózkodó svihákok terjesztették. A szegény nép fantáziája soha sem vetemedik ilyen felségsértő hazugságra, mert a nép esze a létfenntartás nehéz kérdésének megoldása körül jár és nem ér rá ilyen gyalázatos mesék kigondolására. Csak a munkakerülő urak iszákosságtól elhomályosított agyveleje eszel ki ilyen koholmányt és aztán megmótelyezik vele a szegény nép tiszta erkölceit.

És miért teszik ezt? Kérdi talán az olvasó.

Különböféle okokból. Először is azért, mert ez a legkönnyebb mód minden hivatottság és tehetség nélkül sze-

Martini que francia birtokban lévő szigeten évekkel ezelőtt a zsidó vallású Cahen volt a sziget katonai kormányzója.

A »Jóreménység foka«-nak angol gyarmatában a régóta bevándorlott nagyobbára angol zsidók a kolonia legügyesebb gazdaszai közé tartoznak, sőt ez első zsidó bevándorlottaknak köszönhetni sok részben ama távoli colonia közgazdasági fölvirágzását. Zsidó vallású polgármesterek, képviselők (a gyarmat parlamentjében) ott is napirenden lévő dolgok. Mindezen adatok fölé azonban emelkedik a következő, melyet épen ezért itt utóag is említünk: A londoni származású S. Jacobs hitsorsosunk munkatársa a »Jóreménység foka« gyarmatában hosszabb ideig ügyvédeskedett, ugyanott (az 50-es években) kineveztetett a gyarmat legfelsőbb bíróságához (Supreme Cours) bírónak s néhány évvel később a »Cape Colony« igazságügyminiszterének, ki ott »Attorney General« nevet visel. Jacobs most visszavonva él Londonban s a királynőtől mult évi novemberben érdemei elismerésül a Szt.-György és Szt.-Mihály lovagjává tétetett.

Tunisi, melynek mai katonai kormányzója s miniszterresidense tudvalevőleg híres hitsorsosunk Aurél Lambert tábornok, ma már az europai civilizáció befolyása alatt áll a francia okkupáció óta, a mi ottani zsidó testvéreinkre is jótékony hatással bír, kik között azonban még a beyek korlátlan uralma alatt is több zsidó vallású államférfi szerepelt már. Ezek között Samama tunisi minisztert s olasz gróft olaszországi cikkekemben is fölemlítém. Többeket is lehetne még hozzátennem. Így Lumbroso bárót, a bey volt udvari orvosát. államtanácsost s másokat. Hogy Algierben, hol

repelhetni, miután ehhez csak hazudni kell tudni; másodsor pedig azért, mert a szegény népet így felizgatván a zsidók ellen, arra számítanak, hogy a „buta nép“ nekik fogja kikaparni a gesztenyét a zsidó boltok parázsából.

Hiszen a zalaegerszegi eseményeknél tapasztalhatták, hogy milyen perfid az uri barát. Felláztatja a szegény népet csalfa ígéretekkel, hitvány hazugságokkal és mikor a tömeg eléggé böszült és a zsidó ellen tör, akkor az uri ripők gyáván visszavonul, hogy a törvény karja ne érhesse és csak akkor hagyja el ismét rejtekhelyét, mikor a prédát elcseni a parasztembertől.

Kis Baksa Ferencz, Horváth János és Szakáll György szenvedő áldozatai azoknak a kabátos bujtogatóknak, kik azt a pénzt, melyet e három parasztrabolt, most könnyelműen elisszák vagy elkártyázzák. És ha e pénznek vége lesz, megint meg fognak jelenni a nép előtt és azt fogják mondani: Üsd a zsidót!

Igy megyen ez még sokáig, mindaddig, míg a nép el nem utasítja magától félrevezetőit. És ez előbb utóbb be fog következni. A nép szemé majd egyszer megnyílik és akkor látni fogja, hogy a munkakerülő kabátos betyárok miért akarják felláztatni a földműves népet. Nem azért, mert a zsidó Jehovának nevezi az ő istenét, vagy mert szombaton megy a templomba és nem vasárnap, hanem azért, mert a zsidó munka és takarékoság által vagyona tett szert, a mit ez urak szeretnének élvezni és mivel ők gyávák, tehát felbujtogatják a szegény népet.

Nem elég, hogy a szegény nép verejtékéből élnek, még azt is akarják, hogy raboljon számára árúczikket és készpénzt a zsidó boltokból.

Hát ilyen körülmények közt ki a bünös Kis Baksa Ferencz-e, akit elbolondított az uri izgatás, vagy azok a kabátos bujtogatók, kik mindenféle hamissággal veszedelembe sodorják a nép embereit?

Mi örvendünk, hogy Kis Baksa Ferencz és társait fel nem akasztották, hanem hogy enyhébben, azaz, hogy börtönnel fenytik, mert a bitófa nem a félrevezetett népnek való, hanem azoknak az uri gazembereknek, kik a szegény nép hiszékenységét kizsákmányolják és a veszedelem közepén ott hagyják gúnyolódva mondván: Buta paraszt!

Antisemitismus az Iskolában.

Tréfort közoktatási miniszter azon tény folytán, hogy a tanárok egy része úgy a fővárosban mint a vidéken az antisemita mozgalom legbuzgóbb terjesztői, levelet intézett az iskolai főigazgatókhoz, melyben a tanítók eme sportját élesen elítélve, annak további üzését egyenesen kárhoztatja és megszüntetésére int. A miniszter eme levele sajnosan illusztrálja azt az állítást, melyet mi olyan gyakran hangoztattunk. Nem egyszer mutatunk egyes községekre a hol az antisemitismus zsiványpolitikáját kizárólag olyan egyének hirdetik, kik az ifjuság szellemi kiképezetésére legnagyobb befolyást gyakorolni hivatva vannak. Hogy egyebet ne említsünk: ott van az ungvári eset, melyről megbotránkozva vettünk tudomást és a melyről lapunk utján illetékes helyen is értesültek. Mi készséggel elismerjük, hogy Tréfort ur e körlevelével fontos szolgálatot tett a jövő nemzedék erkölcsi fejlődésének emelésére és hogy egyedül a hazafiság és a tiszta emberszeretet tekintetei készítették őt a levél írására; de kétségbe kell vonnunk, hogy a remélt hatást megteszi. Már pedig mit érnek a miniszter urnak legjobb indultai, ha azoknak érvényt szerezni nem képes? Sajnálattal bár, de az ügy iránti kötelezettségeinknél fogva kénytelenek vagyunk konstatálni, hogy több megbízható oldalról azt az értesítést nyertük, hogy a miniszter ur körlevele bizonyos iskolaigazgatók által jegyzékbe sem vétetett, annál kevésbé pedig kihirdettetett, s így megtörténik, hogy azok a tanárok, kik a miniszteri intelmet az újságokból nem ismerik, mai napig sem tudnak róla semmit.

Igy vesznek kárba a legjobb szándékok, ha a realizálás körül kellő erélyt ki nem fejtenek. Tréfort miniszter ur bizonyára sokat remélt felszólalásától, ha figyelemre méltatják, csak hogy épen az a baj, hogy semmibe se veszik. A miniszter urnak nemcsak levelet intézni, hanem arra is kellene ügyelni, hogy e leveleket nem dobják-e olvasatlanul a papirkosárba? Mert ha a tanszék izgatása csakugyan olyan mérveket öltött, hogy az a kormány beavatkozását igényli, akkor legyen ez a beavatkozás olyan, hogy az izgatást tényleg megakadályozza. Az erélyes hang csak akkor nem válik nevetségessé, mikor nyomban követi az erélyes tett is. A miniszter ismeri az izgatások főfészkeit, nyuljon beléjük erős kézzel, ne csak levelekkel, melyeket olvasatlanul félre lehet tenni.

Tréfort urat hazafias aggodalommal tölti el ez „iskolai antisemitismus,“ azt mutatja a levél egész tartalma, melyben

3.200.000 lakos közt 38.000 zsidó van, a zsidók teljesen egyenjogusítvak a többi lakosokkal, azt egy francia gyarmatonál szükségtelen külön kitennem.

S most messzire elvezetem ezen cikkeim befejezéseül olvasóimat, kik szívesek voltak velem annyi országot s világrészt már bejárni, Ausztráliába.

Ezen, a mi a kontinens részt s a legfontosabb szigeteket illeti, egészen a angol kézen lévő s ma már körülbelül három millió keresztény lakosságú, mind előbbre törő, az európai civilizáció legszebb vívmányaival bővelkedő ötödik világrész, rendkívül alkalmas arra, hogy méltó módon fejazzék be a zsidók egyenjogusításáról szóló eme minden világrészre immár kiterjeszkedett cikksorozatamat. Tény, hogy habár hitsorsosunk száma ama 3 millió lakosból alig rug többre, mint huszonöt ezerre, nincs ország vagy földrész, hol különösen olyan nagy számmal találkoztak volna, rövid 15—20 év keretén belül, mióta t. i. az illető gyarmatok külön önálló kormányokkal bírnak zsidó hitű államminiszterek, sőt miniszterelnökök is. Azonban éreszkedjünk itt is perszonaliákba, az utolsókba e cikkeknekél.

Az 1873-ik év végén nevezte ki Viktória királynő a zsidó hitű s német családból származott Vogel Gyulát az Uj-Zeelandi kormány miniszterelnökének. Sir Julius Vogel baronet ekkép az első zsidó vallású rendesen kinevezett miniszterelnök volt keresztény államban (Crémieux 1870-ki példája nem hasonlítható ezzel össze, mert az ő kormányelnöksége csak ideiglenes volt, míg Gambetta a diktátor Párisból megszabadulva Tunisba jött) s mint ilyen megérdemli, hogy vele tüzetesebben foglalkozzunk.

Sir Vogel baronet angol ember s Londonban született 1835-ben. Soká dolgozott német eredetű atyja nagykereskedésében, ki alapos nevelésben részesítetté. Kereskedelmi utazásai Ázsiába, majd Ausztráliába vezették az ifju Vogelt, s ez utóbbi világrészben le is telepedett. Előbb Melbourne-ban, majd Uj-Zeelandban lapszerkesztő volt. Politikai képzettsége és alapos publicisztikai ismeretei csakhamar nevet szereztek neki, úgy hogy Ottago tartományában megválasztották az ottani képviselőház tagjának. 1866-ban a »tartományi tanács« elnöke lett fiatalága daczára, (harminczkét éves volt csak akkor). E fontos állásában annyira kitünt, hogy 1869-ben Uj-Zeeland pénzügyminisztere lett (az ottani név szerint: treauwer general.) Mint ilyen a kolonia postaügyét és közlekedés ügyét is vezette. Három évig tartotta meg tárczáját. 1872-ben leköszönvén, ezentúl egész erejét és tehetségét az akkor alakulóban lévő első uj-zeelandi vaspályák pénzügyi biztosítására és uj hazája közlekedési viszonyainak javítására fordítá. Bajos is volna férfit találni, ki ama virágzó ma már 500.000 lakosságú sziget körül nagyobb érdemeket szerzett volna, mint ama fáradhatatlan hitsorsosunk. A vaspályahálózat létesítése végett 1872 végén Angolországba jött s itt pénzügyi zsenialitásának sikerült a sziget számára igen kedvező föltételek mellett nagy kölcsönt venni föl. A királyné ekkor díszítette föl a Szt. Mihály- és György lovag rendjével. Végre 1873-ban nevezte ki Viktória királyná Uj-Zeeland miniszterelnökének (Prime Minister of New Zealand), s az egész ország, sőt egész Anglia acclamálta a szeretett uralkodónő e bölcs választását. Nem sokára rá baroneti rangra emelte Vogelt, ki több évig működött áldást hozóan az Uj-Zeelandi kormány élén. Később leköszönt,

előadja, miszerint „tudomása van arról, hogy néhány középiskolai tanár nyilvános helyen meggondolatlan nyilatkozattal árulta el a mózes-vallású állampolgárok iránt táplált ellenséges érzületét, a mi pedig a fennforgó viszonyok között, a tanárok szájából hallva, az ifjuságra nézve szerfölött rossz hatással van. Fölvívja tehát a tanári testület minden egyes tagját, hogy állásának fontosságát kellőleg felfogva, a nyilvánosság előtt épen úgy, mint a tanteremben mindent gondosan kerüljön, a mi ezen irányban, habár a legcsekélyebb megjegyzésre is okot adhatna.“ — E rendeletet a budapesti főigazgató azon megjegyzéssel kötötte az igazgatóságok szívére, hogy a tanároknál kellő tapintattal és erélylyel hassanak a haza kárára szolgáló s annyi büntetni való és gyászos merényletnek kutforrását képező türelmetlenség elenyésztetésére.

Vajha mindenütt megértenék ez intelmet!

X.

Pázmány beszámolója.

Körmend, szept. 24. Pázmány Dénes orsz. képviselő vasárnap délután tartotta meg Körmenden beszámoló beszédét.

Érdekléssel várták az egész megyében e beszédet a függetlenségi párt ez előkelő tagjától. Érdekléssel várták nemcsak politikai részét és a horvát kérdésben teendő nyilatkozatait, de különösen azt, miképen fog az ugynevezett »zsidó kérdésről« nyilatkozni; mert zsidókérdésnek szereti bizonyos párt nevezni új vesszőparipáját.

Nos hát beszédének ezen része elég hosszú is volt, körülbelül egy óráig nógatta.

Pázmányt művelt és intelligens embernek tartják, föl lehetett tehát róla tenni, hogy nem fogja önmagát kompromitálni, hanem józanon gondolkodó distinguált emberhez illően fog beszélni.

Sajnos azonban, hogy a kik ily várakozást kötöttek a beszédhez, szomorúan, elkeseredetten távoztak; leghívebb pártemberei is keserű csalódásuknak adtak kifejezést, hangoztatván, hogy más reményeket kötöttek a férfiúhoz akkor, mikor őt megválasztották.

De hát álljon itt maga a beszédnek azon része, a mely az antiszemita mozgalommal foglalkozik.

Ha nem is fontosabb — így kezdé — mindenestre érdekesebb azonban a horvátkérdésnél a zsidókérdés, melyet ő úgy kíván megoldani, hogy nem kárára, hanem hasznára legyen a hazának. Nem lehet megoldani a kérdést utcai verekedésekkel, mert ime ott Zalaegerszeg példája. Azt hitték, hogy ha egy pár zsidót agynütnek, akkor nem lesz több zsidó a hazában. És mit értek el ezzel? Kaptak hadsereget a nyakukra, statáriumot, meg annyi bajt, hogy lesz nekik hosszú ideig nyögnyalójuk.

mert az anyaország parlamentjébe kandidált (Fulmouth-ban). A volt kereskedő és későbbi miniszterelnök és baronet emlékét Új-Zeelandban felejthetetlené tette. Vogel baronet jelenleg visszavonulva él családi körében s a zsidó felekezeti ügyeknek Londonban, hol a fővárosi előkelő társaság egyik leg-tiszteltebb személye.

Nem kevésbé fényes pályát jegyezhetünk föl egy más hitrokonunkról Sir Saul Samuel baronetról, Ausztráliában, Samuel (ki szintén német eredetű szülők gyermekként született Angolországban) ifjú korában Új-Dél-Wales-be vándorolván ki, ott fokként a Sidney-i parlament, majd a felsőház tagja, (1869), 1870-ben pedig New-South-Wales pénzügyminisztere lett. Erdemei miatt őt is baroneti rangra emelte Viktoria királynő. Sir Saul ez idő szerint szintén Londonban él, hol magas állást foglal el az angol öszbiródalom kormányzatában mint New-South-Wales képviselője az angol miniszteriumban. (Agent General for New-South-Wales). Alig mondhatunk e czikknek szempontjából valami dicséretesebbet a baronetról, mint azt, hogy ő is elnöke egyik londoni hitközségnek, és testtel, lélekkel csüng fáján és vallásán.

Mister Julius Salomons hitrokonunk, egyike Sidney városának leghíresebb mai ügyvédjei közül, ki mint olyan királyi tanácsos-i méltóságot nyert, több évvel ezelőtt New-South-Wales igazságügyminiszteri polczán ült. E kiváló angol zsidó, (ki talán rokona a volt lord-majornak Salomons Dávidnak) tekintélyét Sidneyben eléggé jelezheti az az egy körülmény, hogy ő a sidney-i ügyvédi testület elnöke, mióta tárczáját letette.

De hát tegyük fel, hogy kikergetjük ezt a 600,000 zsidót, tegyük föl, hogy sikerül őket a határszélre ütni. Akkor aztán onnan szépen vissza fogják őket kergetni illetékes helyökre. A külföldön, a hol szintén nem valami keresett árucikk a zsidó, ismét csak a nyakunkra sóznak őket. Ott van például Spanyolország, onnan is kikergették a zsidókat és ma még több van ott, mint valaha.

De mit érnék vele, ha elvihetnék vagyontokat? A birtok nem érné negyed részét, az ipar és kereskedelem, melyet ők uralnak, pangna és Magyarország tönkre menne.

Az ily megoldás tehát csak reakcióra vezetne. Hisz Tisza immár e kérdésben kimutatta foga fehérét és kijelenté, hogy a szabad élet nyilvánulását gátolná, pedig bizony a zsidókért nem érdemes odaadni államiségünket.

Igy beszél egy ember, aki szabadelvűnek állítja magát. Tehát a zsidók kikergetésében nem lát semmi törvénytelen cselekedetet, de mivel abból hasznot nem lát és aztán, mivel idővel ismét csak visszajönnének a zsidók, hát nem találja helyesnek a zsidók kikergetését. De folytassuk és lássuk, mit szól a szabadelvű férfiú az emancipációról.

Szemrehányást tesz a zsidóknak — állítván — hogy a zsidók jogaikkal minden tekintetben visszaéltek és nem mutatták magukat e jogokra érdemeseknek. Legszentebb jogukat, a választási jogot saját érdekükben használták föl és mindig a hatalommal szavaztak és nem a haza érdekében. Mindazonáltal elég szabadelvű, hogy még nem tartja az emancipáció visszavonását időszerűnek, még várni kíván egy-két évig; ezt az időt megadja a javulásra és a szavazásra.

Tizenöt év alatt — folytatja — nem változtak a zsidók semmit. Nem magyarosodtak, nem gyarapodtak hazafiai érzelmekben. Papjaik, iskoláik németek, a hol hazafiatlan dolgokat terjesztenek. A zsidó kapálni, kaszálni, szóval dolgozni nem akar. Egy foglalkozást üznek, mint a cigányok. De hát követelték-e aztán a cigányok, hogy tiszteljék őket, egy asztalhoz üljünk velük és vegyük el lányaikat és mi adjuk nekik a mieinket?

Ez utóbbiakra aztán bátran mondhatjuk, hogy a képviselő nincs tudatában annak, a mit mond. Csak két rabbit említ föl, a kik magyarosodtak, a körmendit meg a szombathelyit. Köszönjük ugyan e bókot, de sajnáljuk, hogy a képviselő Magyarországon csak két hazafias zsidó papot ismer. Persze mi neki dr. Löw, dr. Kohn, dr. Klein Gy., dr. Kohut, dr. Rosenberg, Liberman és a hazafias papok egész legiója. Szerinte minden magyarországi pap magyar, csak a zsidó nem. A zsidó nem jó hazafi, nem magyar, mind egy foglalkozást üz és hazaáruló.

Nem retten-e vissza a képviselő ur, ha visszagondol arra, a mit mondott? Valóban ki kell fakadnunk a költővel, hogy »a gályarabnak bélyege, mit hóhér homlokára süt, nem oly gyalázó, mint e vád!« Ezt azoknak a zsidóknak kell hallani, kik nem rettennek vissza munkától, fáradságtól; kikről azt mondják némelyek magat, hogy előzönlöttek minden pályát.

Fejezzük be a zsidó miniszterek szokatlanul hosszú lajstromát egy oly hitsorosunkkal, ki jelenleg ül Ausztráliában miniszteri széken. Ez E. Cohen. Eduárd Henry Cohen előkelő angol-zsidó szülők gyermeke, ki 1871-ben a Middle Temple Bar-jához esküdött ügyvédnek Londonban. Azóta ügyvédi gyakorlatának színhelyét Sidneybe tette át. Néhány év múlva a politikai terere lépett és West-Mai-Landban parlamenti képviselőnek választatá magát. Tehetségei által hamar kitűnt a házban, (különösen pénzügyi s igazságügyi kérdésekben) 1878-ban a gyarmat pénzügyminisztere lett, s mint olyan a pénzügyek rendezése körül az országban nagy érdemeket szerzett. Egy kormányválság néhány év múlva vele is letette a tárczát. 1881. nyarán kinevezetett a Sidneji legfelsőbb törvényszék bírójának. Egy évig működött e fontos állásban. Majd leköszönvén, fölvette ismét az ügyvédi praxist. A folyó év elején új miniszterium alakítottván Sydneyben, Cohen igazságügyminiszternek nevezetett ki.

Cohen miniszter nemcsak nagy tehetségei és hazájának tett szolgálatai, hanem vallása iránt tanusított folyton élénk érdeklődése miatt is osztatlan becsületet bírja keresztény és zsidó polgártársainak. Azt hiszem, nem érdektelen, hogy egy igazságügyminiszter, egyszersmind zsidó hitközségi elnök s Cohennél ez az eset. Ő a virágzó Sydneyi Jewish Congregations első elnöke.

Az ilyen adatok mellett persze alig más, mint másodrendű fontosságú például még az is, hogy 1863-ban Melbourne polgárai hitrokonukat Cohen Gábriel választ-

Azoknak a zsidóknak kell hallani, kik közt ott vannak a papok, költők, írók, tudósok, kik a magyarosodást, a hazaszeretetet terjesztik és tiszteletet szereznek a messze külföldön is a magyar hazának.

De mindez még nem elég. A legnagyobb veszedelem az anyagi téren van, hol a zsidókérdés éleikérdés a hazára nézve. Azt mondja a képviselő ur, hogy még egy tönkrement zsidót nem látott nyomorogni és nem látott még zsidót koplalni. Igaz ugyan, hogy az anyagi téren sok tekintetben minden ember maga az oka a bajnak, miért nem tesz úgy, mint a zsidó, a ki egy darab száraz kenyérral és egy pár fej foghagymával éri be, ha a vásárra megy. A regále megváltását szintén csak azért óhajtja leginkább, hogy erkölcsös embernek adhassák a kocsmákat és ne a zsidónak, — mert Pázmány szerint a keresztény kocsmáros nem ad a vendégnek inni, vagy nem kéri meg az adósságot.

Igy számol be egy képviselő kerületének, így beszél egy férfi, ki magát elfogulatlanak és szabadelvűnek nevezi. Szomorú idők, de hát azért csak szavazzanak Önök oda át tisztelt zsidó polgártársak, mert ott volt a fenyegető szó, hogy különben, vissza fogja vétetni Pázmány ur az emancipációt. És mindezek után Pázmány ur azt követeli, hogy a zsidó hazafi is lelkesüljön az ő eszméi iránt! K. M.

Mezei Ernő Kossuth Lajosnál.

Mezei Ernő országgyűlési képviselő a nyár folyamán tett külföldi utazása közben meglátogatta nagy hazánkfiát, Kossuth Lajost. E látogatását az „Egyetértés“ egy érdekes tárczalevéiben írja le, melynek a „zsidókérdésre“ vonatkozó részét itt közöljük:

..... Hát a zsidókérdés, ez a fatalis zsidókérdés. Igen, a zsidókérdés — írja Mezei Ernő — képezte társalgásunk nagyobb részét. Nos, a minő szörnyűséges visiók kiozzák manapság az embereket, képzelem, hamarjában nem is létezhetik gonoszabb komplot, mint hogy Kossuth Lajossal a zsidókérdést mertem tárgyalni. Elő „alliance universelle izraelite“, Rothschildok pénzhatalma és borzalmas zsidóliga, mely New-Yorkból Pekinkig szövőd az összeesküvés pokoli hálózatát az egész keresztény társadalom ellen. Csakugyan beszéltem Kossuth Lajossal elég hosszan a zsidókérdésről is, tartózkodás nélkül mondtam el meggyőződésemet, sőt tájékoztatást, felvilágosító adatokat is igyekeztem szolgáltatni olyan dolgokról, melyek illetékes ismeretét épen személyes helyzetemnél fogva tulajdoníthatom magamnak. Mi is kell több az antisemita fantáziának! Mi lehettem én egyéb, mint egyike azoknak a rettenetes zsidó-ágenseknek, kik ördögös ezermesterek módjára ujjaiuk köré forgatják az államférfiakat, megvesztegetnek tudós akadémiákat, megbabonázzák a parlamenteket, leigázzák a sajtót és megtevesztik nagy nemzetek egész szellemi életét. Ha nem is vesztegethettem meg a nagy Kossuthot — pedig hány millió állott

rendelkezésemre, — nemde legalább is kimondhatlan furfanggal beföntam, valami bűvös káprázattal megigéztem! És milyen rendkívüli bűvöletnek kellett lenni, mely már napokkal előbb, mértföldek távolságáról kellett hogy hasson Kossuthra, mert mikor hozzá beléptem, első nyilatkozatai a zsidókérdésről is a nagy armánynak teljes sikerét tüntették fel.

Kossuth Lajos kimondhatlanul restelli az antiszemita izgatást és rendkívül fájlalja gyászos eredményeit.

Milyen szavak ezek annak a férfinak szájából, ki a liberális előhaladásnak legdicsebb, legünnepeltebb zászlóvivője volt Magyarországon, kinek neve a földgömb mindkét hemisphaeráján Magyarország hírével, szabad nemzeti életével, felvilágosodott közgondolkodásával egy jelentőséget nyert. Milyen nyomorult, törpe alakok tehetik kockára mind azt, mit a történelem és irodalom legnagyobb hőseinek munkája a nemzet számára kivivott.

Mert hosszabb ideje nem olvastam rendesen hírlapokat, Kossuth elmondta annak a nyilatkozatnak tartalmát, melyet egy neki tulajdonított hamis levél ellenében közzétett. Főlem-lítette, hogy az emancipáció eltörlését, vagy a polgári jogegyenlőség megszorítását képtelenségnek nyilvánítva, rá azt a választ nyerte, hogy az antiszemita izgatást ezt nem is tüzte ki célul. De hát mit akarnak akkor, kiáltott fel előttem Kossuth! Mit akarnak ilyen szakadatlan izgatással, a folytonos lázítással, azzal, hogy a zsidók ügyét az ország majdnem kizárólagos kérdésévé teszik, ha még nemhogy realis, de csak képtelen célokat sem tudnak megjelölni. Miközben beszélt, Kossuth ülőhelyéből felállott és mint kezét kiterjesztette, úgy tűnt föl, mintha ujjával, a közéletnek legfőbb erkölcsi törvényét akarná megjelölni. Oh ez a sebes hely. Hová jutottunk, ha a felelősségérzetnek abszolút hiányával a közéletben nagy szerepet is nyerhetni.

És még rá gondolni arra, miről itthon többfelől értesültem! Igaz lehetne, hogy rajongó tüntetéseken éretlen snhanczok vagy elbolondított legények Kossuth Lajost többször együtt éltették az antiszemita evangelium apostolaival. Ez a törőlszakkadt naivitás valóban az olasz brigansra emlékeztet, ki valamennyi szenthez fohászokodott, hogy segítse rablóállalataiban és erősen megfogadta, hogy megtartja szentül a tizparancsolatot, csak épen azt az egyet engedjék el neki, mely a rablást tiltja.

Egy ref. püspök nyilatkozata.

A dunántúli református püspök Pap Gábor, Csire István nagybajomi lelkészhez a zsidó üldözések alkalmából levelet intézett, melyben a mozgalmat ref. egyház erkölcsi szempontból elítéli. Egy magyar főpap nagyfontosságú nyilatkozata ez, mely elítéli a mozgalmat mint undorító mételet, mely a társadalmi erkölcsöket megrontja. De egyuttal kijelenti, hogy az antisemitismus az emberiség alaptörvényeivel is ellenkezik és még

tották fő polgármestereknek. Pedig, valójában tekintve bizony nem csekély dolog ez is, ha meggondoljuk, hogy Melbourne amaz ötödik világrész igazi metropolisa, s 283,000 lakosával, kik között legfőlebb 3—4000 zsidó hitű, legnagyobb városa. (Sydneynek csak 225.000 lakosa van.) Ugyancsak ez „ausztráliai Landzá“-ban (a mint nevezik egy Benjamin Benjamin nevű hitsorsosunk hosszú évek óta városi tanácsnok (alderman), azt azért emeljük ki, mert Mister Benjamin egyszermind izraelita hitközségi elnök Melbournban. Csak melleleg jegyezzük meg azt is, hogy a szidneyi parlament már több mint harminczkét évvel ezelőtt (1850-ben), a mikor alig volt még Sydneyben ezer zsidó lélek, évi 200 font sterlinget, (tehát vagy 2100 frtot) szavazott meg a ottani rabbi fizetésének országos pénzből való javításához, továbbá még ausztráliai böngészetünk mintegy záradékképpen a következő apróságokat, melyekből azonban mi itt Európa közepében Magyarországon, ha egyszer megtörténének, fogadom, hogy az összes lapokban nagy dolgot csapnánk, s irtóztató hűhóval töltenénk meg a magyar nemzet szabadelvűségét ezerféle variációkban zengő egész tuzat vezércikkeket. 1873-ban egy hivatalos adat szerint nem kevesebb, mint húsz zsidó vállásu bíró működött a különféle ausztráliai polgári s büntető törvényszékeknél; tehát húsz bíró az akkor legfőlebb 20.000-nyizsidóságából, holott nálunk nincs talán tizenkettő a 620,000-nyi zsidó lakosságból. Tessék a mérleget levonni! Már az ötvenes években egy zsidó lap szerkesztőt választottak meg Vandicusensland szigetének lakói a fővárosban (Hebarl-Towaban) képviselőjüknek: Mister Davis, ki 1873-ban halt meg. A zsidó vallásu parla-

menti tagok száma épúgy Viktoriában, mint Uj-Dél-Walesban és Uj-Seelandban majdnem minden sessióban háromszorosan, sőt néha ötszörösen múlja falul az ausztriai hitsorsosainkra eső arányt. S legeslegvégül még egyet hazai zsidó polgártársaim számára. Mig mináluk Magyarországon az antisemiták által naponként világgá füllesztett összetartozási érzet oly szomoruan csekély, hogy a 620,000 zsidó lélek alig tart fenn három-négy kisszerű zsidóeredetű heti lapocskát (s azok is mind küzködnék a léttel), addig az a maroknyi ausztráliai zsidóság, még mikor legfőlebb csak 15—16000-en voltak, oly érdeklődést, oly meleg önézetről és vallási ragaszkodásról tanuskodó nemes összetartást tanusított, hogy csekély számuk daczára egy nagy zsidó-felekezeti hetilapot az „Ausztráliei Izraelite“-ot alapítottak, mely már évek óta él és virágzik, s melynek révén jutottam leginkább ausztráliai becses adataimhoz. De erről a thémáról (más nemzetek zsidó részének példáit is majdan tanulságképpen belevonva) munkámba részletesebben fogok szólni, s pedig olyanképpen, hogy nem igen fog úgy hangzani, mint valami dicséret a hazai zsidóságnak tekintetben eddig tanusított magatartására.

Viszontlátásra tehát egy hét múlva az utolsó találkozásnál, itt az alsó rovatban, minekutána megtettük mi szerencsésen utunkat a világ körül.

azt a koncezsiót sem teszi az ugynevezett „uralkodó áramlatnak,“ hogy a zsidókérdés létezését hangsúlyozná. Ez nyílt és őszinte beszéd, lelkipásztorhoz illő szellem, mely túl emelkedik az izgatók istentelen lármáján, akiket szennyves önérdek vezérel.

Pap Gábor püspök levele ekkép hangzik :

Olvastam az antiszemitikus mozgalommal, e vészes, ragályként terjedő áramlattal szemben annak föntartóztatására, józan eszű, nemesen érző hitsorsosainak ezen undorító mételetől megóvására irányzott erélyes fellépését. Működése emberi, keresztény és protestáns lelkészekhez illő. Azon Jézus tanainak — ki az általános felebaráti szeretetet hirdette, ki még ellenségeiért is imádkozott, — hirdetője akkor emelkedik fel hivatásának magaslatára, ha a Jézusi elveknek diadaláért, a felebaráti szeretetnek uralkodóhatalommá emelésére, az ezt gátló antiszemitikus mozgalomnak gyülekezete tagjaitól távoltartására oly buzgón, hatásosan működik, a mint nagytiszteletűséged N.-Bajomban működött. Mint magyar ember szégyenlem, hogy Magyarországon ez a szerencsétlen mozgalom oly undorító orgiákat idézett elő, mint magyar protestáns lelkész pedig büszke vagyok arra, hogy ez a mozgalom protestáns gyülekezeteket még nem mételezett meg, hogy hitsorsosaink józan, természetesen eszének biztos irányt jelölő világát a felkorbácsolt szenvedélyek vihara sehoh sem olthatta ki s így nem is ragadtattak oly nemtelen tettek, melyek az emberiség alaptörvényeivel ellentétesek. S ha lelkészeink országszerte követik nagytiszteletűségednek bölcs, emberies és keresztényi eljárását, akkor felekezetünk tagjai meg lesznek védve az orgiákban részvétel szegényétől, a mi sujtóbb mint a veszély, mely a résztvevőket jogosan éri — sujtóbb, mert lealacsonyítja az embert, megfosztja az ész és a szív nemesebb érzelmei által vezetetésben nyilatkozó méltóságától. Egyházunk mindig a felvilágosodás fáklyájával járt elől, a haladás zászlóját lobogtatta, elítélte, kárhóztatta az inquisitio átkos működését, a faji és felekezeti gyűlölet konkolját írtotta az általános felebaráti szeretetnek erkölcsi vetéséből, a lélekismeret szabadságát hirdette. Most sem tehet másképen, hacsak életadó elvét megtagadni nem akarja. Az antiszemitikus mozgalommal szemben határozottan kell állást foglalnia, az izgatónak hódító hadjáratát fel kell tartóztatnia. Nagytiszteletűséged ezt tette és siker által koszoruzottan tette gyülekezetében s ez által értékes virágot fűzött be saját érdemeinek koszorujába s az egyház elismerését érdemelte ki. Ezen elismerés babérát nyújtom át én az egyház nevében Nagytiszteletűségednek. Fogadja működéséért szívből jövő köszönetemet. Kitünő tisztelettel, egész Áron házára Isten áldását kérve vagyok Rév-Komáromban, 1883. szept. 6. Nagytiszteletűségednek szeretve tisztelő atyafia Pap Gábor, püspök.

H I R E K.

— Egyenjogusítás nálunk és máshol. A mai számunkban „Egyenjogusítás nálunk és máshol“ című tárcánk végével találkozunk az olvasó. A jövő számunkban már egy újabb más tárgyú tárczacikksorozatot kezdünk, mely ha nem is lesz olyan hosszú mint a melyet ma befejeztünk, de mindenestre ép olyan érdekes és tartalomdús mint az előde. Az Egyenjogusítás nálunk és máshol jeles tollu szerzője, ki e napokban tért vissza egy hosszabb kültöldi utazásról a tárczacikksorozat, mint már említettük, könyvben fogja kiadni, Azon számos bátorító levelek, melyek szerkesztőségünkbe érkeztek, de főleg azon tény, hogy e jeles tárcza fordítása Londonban már is megjelenik, arra indították a jeles szerzőt, hogy a tárczákat lehetőleg meg bővítve és az adatokat gondosan rendezve olyan művet nyújtson az olvasó közönségnek, mely mint tartalmilag, mint alakilag megfelelően azon magas igényeknek, melyeket tudományos művekhez kötnek.

— I. Bab. 18. . . Ez a bűvszer, a mivel Nendtvich a volt tanár minden tudományos abszurdumon huzárosan keresztülvágja magát. Valahányszor nagyot akar anzagolni oda bigyeszti a citátum végére zarjel közzé azokat a sokat elhallgató betűket: I. Bab. 18, vagy I. Jad. ch. 13, vagy Hilch. Ab. cap. 10. és egy további sorban kijelenti, hogy ezeket a tudós citátumokat ő egyenesen a talmudból szedte ki. Mi ugyan fájdalom, nem értünk a talmudhoz, de utánna jártunk és illetékes oldalról azt az értesítést nyertük, hogy az egész csak porhintés és hogy e rövidítések nem jelölik a forrást, melyből merit, hanem hogy ezek Nendtvich ur szeszélyének megcsontított szülöttjei. Ha Nendtvich ur például egyszerűen azt állítaná: Mózes azt parancsolta, hogy az igaz hívő a pörkölt rostélyoshoz okvetetlen keresztény vérből csinált szószot használjon, akkor talán még Ónody ur sem hiszi el neki és legfelebb felhasználja egy újabb rémregény motivumául; de ha azt mondja: Ekkor Mózes imigyen szóla a héberékhez: a pörkölt rostélyoshoz okvetlenül sat. (I. Bab. 18.) akkor még a magát nagy talmudistának tartó Szalay Imre ur is elhiszi. Mindebből kitűnik, hogy Nendtvich

urnak van esze és hogy ő nagyon jól tudja, minek írja oda azokat az értelmetlen pogány szavakat a citátumai után. Most azonban áttérünk az annyira magasztalt Tacitusára és kérjük, miért nem citálta belőle azt a részt is, melyben a keresztényeket jellemzi? Mi, kik nem harcolunk olyan eszközökkel mint Nendtvich ur, csak arra figyelmeztetjük a volt tanár urat, hogy máskor okosabban válassza a könyveket, melyekből idéz. . . .

— A rögtönítelő bíróság Zalaegerszegen a söjtöri rablás ügyben nem hozott marasztaló ítéletet. Mint már jelentettük, Kis Baksa Ferencz, Horváth József és Szakáll György söjtöri lakosok azzal voltak vádolva, hogy a községben történt zsidóellenes zavargások alatt Deutsch ottani kereskedő boltját kirabolták. A vizsgálat kiderítette, hogy vádlottak több rendbeli tárgy birtokában voltak, melyek Deutsch dulajdonát képezték, azonkívül akadt számos tanú is, kik a vádlottakat rabolni látták, sőt Deutsch kocsisa és nőcséledje Kis Baksa Ferenczben határozottan felismerték azt az egyént, ki őket agyonütéssel fenyegette és aztán a boltból árucikkokat rabolt. A nevezett törvényszék a tényálladékat azonban még sem látta kellőleg bebizonyítva, minélfogva a vádlottak elleni ügyet a rendes fenytő törvényszék elé utasították, de a vádlottak tovább is vizsgálati fogságban maradnak.

— Zengeraj. Csánya szó, de még undokabb a hely, melyet megjelöl. Értjük alatta azokat a lebujokat, a hol a trágárság minden neme és faja honol. Nemrég a nagy opera épület tözsomszedságában helyezkedett el, hogy a téli saison alatt ott folytassák az erkölcsrontó orgiákat. Nem foglalkoznánk e »muzsateplommal«, ha nem jutottunk volna olyan tények tudomására, mely a felszólalást már azért is köteleességünké teszi, mert az illetékes hatóság, ugy látszik, eddig nem volt értesülve arról, hogy micsoda »mulatságot« üznek itt a deszkák hősei. Felleptetnek piszkos lengyel zsidókat, kik a legutálatosabb jargonnal és vérlázító gesztikulációk mellett gúnydalokat nyekegnek, melyekhez képest »zikezene zakezene« valóságos hatyúdál. Reméljük, hogy addig is, amíg e hitvány nyekegések el nem némulnak, egy önérzetes zsidó sem fogja átlépni a szóban forgó „dalsarnok“ küszöbét.

— Eljegyzés. Vészi József a Pester Lloyd nagy tehetségű munkatársa, kinek jeles tollából lapunk is közölt több érdekes cikket, múlt héten eljegyezte Keményfy Ferike kisasszonyt Keményfy L. tőzsdei titkár hájos leányát. — Gorovy Miksa Debreczenből e héten eljegyezte Zucker Paula kisasszonyt.

— Machzor. Tisztelt olvasóinkat ismételve figyelmeztetjük Füredi Ignác jelesen fordított magyar machzor-jára, mely e napokban Löwy M. E. fia kiadásában megjelent, és 2.50 krért minden könyvárus utján megrendelhető. A szóban levő Machzor mind hűséges fordítása, mind zamatas magyarságára nézve kitünőnek mondható. A mű csinos kiállításához képest nagyon olcsó.

„Az Anker“ élet- és járadék biztosító társaságnál 1883 Augusztus hóban benyújtott összesen 507 bevallás 860.714 frt biztosítandó összeggel, és pedig: 293 bevallás 477,728 frttal halálesetre, és 214 bevallás 382.986 frttal életesetre.

Kiállítva 16n 236 kötvény 384.371 frttal halálesetre, és 181 kötvény 350.400 frttal életesetre; összesen tehát 417 kötvény 734.771 frttal.

A havi bevétel volt 128.520 frt haláleseti díj, és 113.289 frt betételekben, összesen: 241.810 frt.

Halálesetekért kifizettetett 63.805. Ez évben benyújtott 4524 bevallás 10,068.936 frttal, és kiállított 4182 kötvény: 9,172.654 frttal, ugyan ezen időben bevétel 2,164.057 frt; — halálesetekért pedig kifizettetett: 477.223 frt.

A társaság működése kezdetétől fogva halálesetekért kifizettetett 11,920.622 frt, és az 1871/83-ik túlélésitársulás (Associatio) eredménye 23,601.575 frt volt.

Szerkesztői üzenetek.

GI. M. urnak, Szikszó. Bizony jó volna. Talán sikerül.

M. B. urnak, M.-Sziget. Az országgyűlésen szóba kerül.

L. M. urnak, Pápa. Nem foglalkozhatunk azzal a kérdéssel, mer fontosabb teendőink vannak.

Z. Z. Z. Már többször kijelentettük, hogy anonym leveleket tekinteten kívül hagyunk.

S. B. urnak, Budapest. Attól nem tartunk. Bizunk benne, mert alaposan ismerjük.

K. M. urnak, Zala-Egerszeg. Mi megtettük a kötelességet, a siker nem függ tőlünk egyedül.

F. S. kisasszonynak, Budapest. Nem közölhetjük. A dolgozat visszavehető.

Z. M. urnak, Solymán. Arról előbb kellett volna írni.

Első budapesti butor-bazár

IV., Deák Ferencz-utcza 7,

Ajánlja a t. közönségnek dusan felszerelt raktárát fa- és kárpitozott butorokban, szálloda-, iroda- és kiházásitási berendezéseket.

Szabadalmazott gyermekpólyázó szekrényeim fürdőkészülékkel 3 különféle alakban

valamint gyermekbutorok mindig kaphatók.

Tisztelettel

Az „első budapesti

butorbazár“ Budapesten

IV. Deák Ferencz-utcza 7 I. em.

FRANKL B.

Butor-eladás nagyban és kicsinyben.

Uj képes mintakönyv legujabb rajzokkal ára frt 1.50. Eladása mindennemű butoranyagoknak, valamint bel- és külföldi fák ésourniereknek.

BUTORVÁSÁRLÓKNAK

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel értesítjük a t. hitközségeket, hogy az Egyenlőség ezentul mindennemű

községi hirdetések

közöl. Felkérjük ennél fogva a hitközségek tekintetes előjáróit, valamint a hitközségek lelkészi, hivatalnoki és tanítóit karát, hirdetéseiket az Egyenlőség kiadó-hivatalának beküldeni, annál is inkább, mert e lap elterjedtségénél fogva legbiztosabb garanciát nyújt a hirdetés eredménye iránt.

A hirdetési díj legolcsóbban szabatik ki.

Az Egyenlőség kiadó-hivatala.

(V. ker. Fürdő-utcza 4. sz.)

Ünnepi ajándék izraelita nők és hajadonok számára.

Traub B. és társa könyvkereskedésében megjelent és általa, valamint minden rendes könyvkereskedésben kapható vagy megrendelhető:

Löw Immanuel szegedi főrabbi

„Magyar imakönyve“

zsidók számára.

Ára a közönséges kiadásnak fél vászonkötésben frt 1.—.

Ára a közönséges kiadásnak csinos vászonkötésben frt 1.50.

Ára a diszkiadásnak elegans vászonkötésben csattal frt 2.50.

Ára a diszkiadásnak divatos és izletes bársonykötésben frt 6.—.

Ára a diszkiadásnak divatos és izletes csontkötésben frt 7.—.

Szives megrendelések utánvétellel is teljesíttetnek, de az összeg előleges beküldése esetén a könyvet bérmentesen küldjük.

Batározom ezenel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a Wertheim M. fele üzlethelyiséget az „arany eszmahoz“ Karoly-körút, Károly-körút átvettem, és valamint a Karoly-körút 17. sz. alatt letező cipőüzletemet, szívesen a „Párizsi cipőhezh“ címzeve fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett biza omért hálás köszönetemet kifejezvé, kérem, azt irányomban továbbra is tenna tenni, és én azon leszek, hogy azt minden iránybani szolidtság által megérdemeljem. Tisztelettel

Schwarz József.

Károlykörút, a Rosner-fele kávéház mellett

ajánlja a gazdagon fölzerelt cipő gyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúnak elismertett, alapított 1866. évben.

Hőgyek számára.

Kommod cipők eberlastin vagy bőrből	1.— — 1.20
Eberlastin vagy bőr kommod cipők sarokkal és esokorral	1.00 — 1.80
Eberlastin vagy bőr csatos cipők legelegansabb esokorral	2.30 — 2.50
Eberlastin Regatta félramástalppal legfin.	2.40 — 2.60
Zergébőr „ kettős talppal	2.50 — 2.80
Lakk „ gondolható legf. minőségű	2.80 — 3.
Eberl. kamásnik 16 em. magas, selymezuggal és félramástalppal	3.30 — 3.50
Eberl. kamásnik 16 em., maga, igen fin., gombokkal és esokorral	3.50 — 3.80
Eberl. kamásnik 16 kboritással félramástalppal igen elegans	3.50 — 3.80
Kid. (keztüdbőr) kamásnik selyem zuggal	3.80 — 4.—
„ kóroskörül lakkal bevonva legfin. minőségű	3.80 — 4.—
Zergé-, vagy chagrain bőrkamásnik kettős talppal	3.30 — 3.50

Urak számára.

Papucok legf. bőrből } sarok nélkül	1.10 — 1.30
Commod cipők „	1.20 — 1.40
Püezér cipők cuggal mindkét oldalon	2.50 — 2.80
Regatta „ erős chagrain vagy zergébőrből	3.40 — 3.80
„ minőségű legf. borjúkid vagy szalonlakkból legjobb	4.— — 4.30
Zergé- vagy Chagrainbőrcipők szegezve nagyon tartós	3.80 — 4.—
Czuroz cipők erős kettős talppal munkásoknak	3.60 — 3.80
Borjúbőr „ (Wichsbőr) legjobb fajta	4.— — 4.50
Borjúkid (keztüdbőr) cipők legf. fajta	4.20 — 4.50
„ kóroskörül lakkal bevonva nagyon finom	4.20 — 4.50
Minden fentnevezettek előálló varrott talppal párja 50 krral dragábbak, továbbá nagy raktár leány-, fiu, és gyermekcipőkhöz a legolcsóbb árakon. Megbízások a vidékről utánvétellel pontosan és loikligmeretesen eszközöltetnek. Nem illők készséggel kicseréltetnek.	

Képes árjegyzékek bérmentve.